

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 24 квітня

2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Берестень Артем Валерійович,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
1990 року народження, громадянин Україна,
(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив у 2012 році Національний університет державної податкової служби
України (найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) Право
(за дипломом)
працює завідувач відділу аспірантури й докторантури в Державний податковий
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
університет Міністерства фінансів України, м. Ірпінь
виконав акредитовану освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії (PhD).
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна (повне найменування закладу вищої освіти)
Міністерства освіти і науки України, м. Харків від «26» травня 2026 року № 0114-1/236
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
зі змінами (за наявності), внесеними наказом від « » 20 року № ,
у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –

Віталій СЕРЬОГІН, доктор юридичних наук, (12.00.01. – теорія та історія
держави і права; історія політичних і правових учень; 12.00.02 – конституційне право; муніципальне
право), професор, професор кафедри конституційного і муніципального права; декан юридичного
факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів – Тетяна СИРОЇД, доктор юридичних наук, (12.00.11 – міжнародне право),
професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Євген ГРИГОРЕНКО, кандидат юридичних наук (12.00.02 –
конституційне право; муніципальне право), доцент, доцент кафедри державно-правових
дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені
В.Н. Каразіна.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів – Тарас ДІДИЧ, доктор юридичних наук (12.00.01 – теорія та історія
держави і права; історія політичних і правових учень), професор, професор кафедри теорії та
історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Анатолій ШЕВЧЕНКО Анатолій Євгенійович, доктор юридичних
наук (12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень;
12.00.02 – конституційне право), професор, професор кафедри теорії та історії держави і

права ННІ права Державного податкового університету,

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні « 07 » серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

Артему Валерійовичу Берестеню

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Трансформація юридичної практики в Україні в
аспекті європейської інтеграції: теоретико-правова характеристика»

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України, м. Харків

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник: Олександр ПЕРЕДЕРІЙ, кандидат юридичних наук, (12.00.01. – теорія та
історія держави і права; історія політичних і правових учень), доцент, доцент кафедри державно-
правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені
В.Н. Каразіна

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз
дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора
філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,
наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою
Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

У дисертації сформульовані концептуальні положення, висновки та рекомендації, які
мають певний ступінь новизни, зокрема:

Уперше:

– з'ясовано, що трансформація юридичної практики України, що триває під впливом
процесів європейської інтеграції, є формою еволюції національної правової системи. Цей
процес характеризується впровадженням у соціально-правову практику інноваційних змін
відповідно до модальних юридичних засад здійснення юрисдикційної діяльності, які
визначені на міждержавному рівні правового регулювання у Європейському Союзі, а також
формується у практиці Суду Європейського Союзу. Діяльність цієї інституції забезпечує
єдність тлумачення і застосування права ЄС та виступає джерелом обов'язкових стандартів
юридичної діяльності;

– виокремлено та охарактеризовано основні напрями трансформаційних змін
юридичної практики України, які заводяться до реформування інституційних елементів
провадження самої юридичної практики та зміни змісту ціннісних пріоритетів
юрисдикційної діяльності суб'єктів здійснення юридичної практики;

– розкрито зв'язок між реалізацією Україною впродовж 2014–2025 рр. політичного
курсу на поглиблення участі у євроінтеграційних процесах і формуванням нових вимог до
суб'єктів юридичної практики в Україні в цілому та системи правосуддя, зокрема.
Зв'язуючим компонентом є необхідність для суб'єктів юридичної практики створити у своїй
діяльності максимально сприятливі умови для повноцінного втілення на рівні національної
правової системи України універсальних правових цінностей Європейського Союзу.
Передусім, – забезпечення принципу верховенства права, який у праві Європейського Союзу
реалізується через пряму дію, що підтверджується практикою Суду Європейського Союзу;

– доведено, що трансформація юридичної практики в умовах активізації європейської
інтеграції України є чинником формування нової національної культури юрисдикційних

відносин, побудованої на принципах верховенства права, пріоритету прав людини та підзвітності держави суспільству;

Удосконалено:

– доктринальні положення щодо змісту стандартів організації юридичної практики, які визначаються на рівні міждержавного правового регулювання законодавством Європейського Союзу, рішеннями Суду Європейського Союзу та рішенням Європейського суду з прав людини;

– розуміння функціональних стандартів здійснення юридичної практики в державах-членах Європейського Союзу в аксіологічному аспекті, що передбачає сприйняття як непорушних імперативів професійної діяльності представників юридичної професії таких засад як недопустимість обмеження правових приписів міждержавного права Європейського Союзу, безумовний пріоритет норм Союзу над національним законодавством, гарантування права звертатися до суду на національному рівні, зобов'язання для національних юрисдикційних органів держав-членів тлумачити і застосовувати право Союзу таким чином, щоб воно зберігало свою силу та дієвість. Це відповідає підходу Суду Європейського Союзу щодо забезпечення принципу effet utile, дотримання універсальних європейських цінностей у юрисдикційній діяльності;

– наукові підходи до визначення змісту пріоритетів «європеїзації» юридичної практики в Україні. Пріоритетність запропоновано визначати у контексті аналізу першочергових заходів з реформування ключових сфер державного управління і впровадження у функціонування всіх інституцій влади вимог Європейського Союзу (оптимізація юридичного забезпечення антикорупційної політики, активізація проведення судової реформи, більш щільне запровадження практики Європейського суду з прав людини у діяльність українських судів, імплементація антиолігархічного законодавства у правову систему України, створення дієвих правових механізмів протидії відмиванню коштів та скоєння фінансових злочинів, впровадження ефективних форм правового регулювання діяльності медіа, удосконалення законодавства України про національні меншини, адаптація адміністративно-юрисдикційних процедур і публічних послуг під європейські стандарти урядування та ін.);

Набули подальшого розвитку наукові положення щодо:

– обґрунтування позиції про те, що прогрес трансформації юридичної практики в Україні значним чином залежить від оновлення базових галузей законодавства України, впровадження інноваційних кейсів у щоденну практику суддів, адвокатів, прокурорів, посадових осіб органів публічного управління, доцільності урахування практики Суду Європейського Союзу як орієнтира ефективного правозастосування;

– підходи до наукового аналізу правотворчої практики як різновиду юридичної практики в Україні, результати якої визначають рівень загальнонаціональної довіри до правової системи України, засновують нові формальні підвалини для формування нових сегментів юридичної практики, гарантують сталість проєвропейського напрямку розвитку української державності в цілому;

– сутності базового концепту трансформації юридичної практики у сфері правозастосування в умовах активізації євроінтеграційних процесів, який передбачає прийняття рішення органом державної влади з метою не формального втілення вимог закону, а задля втілення кращих європейських стандартів забезпечення прав особи, сформованих, зокрема, у практиці Суду Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини;

– проблематики європеїзації національної юридичної практики України, яка пов'язана з недостатньою підготовки суддівсько-прокурорських кадрів в частині роботи з практикою застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та практики Європейського суду з прав людини, а також практики Суду Європейського Союзу, заснування нових для українського суспільства правових інститутів, – з реаліями правового режиму воєнного стану тощо, заснування нових для українського суспільства правових інститутів, – з реаліями правового режиму воєнного стану тощо.

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових

фахових виданнях України, 0 монографій (наводиться аналіз наукових публікацій щодо дотримання вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Берестень А. Європейська інтеграція України як чинник трансформації юридичної практики (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2023. № 35. С. 8–14.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-01>

URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/21532/21072>

2. Берестень А. Адвокатська практика в Україні в аспекті впровадження загальноєвропейських стандартів організації юридичної діяльності (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2023. № 36. С. 8–15.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-01>

URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/22429/21354>

3. Берестень А. Універсальні цінності Європейського Союзу як правові стандарти правотворчої діяльності в Україні (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. № 37. С. 28–34.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-02>

URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/23313/21627>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

СЕРЬОГІН Віталій Олександрович, доктор юридичних наук (12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень; 12.00.02. – конституційне право; муніципальне право), професор, професор кафедри конституційного і муніципального права, декан юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (**голова ради**).

Роботу оцінено позитивно, зауважень немає.

ДІДИЧ Тарас Олегович, доктор юридичних наук (12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень), професор, професор кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (**офіційний опонент**)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Автор послідовно обґрунтовує необхідність орієнтації юридичної практики України на стандарти Європейського Союзу. Разом із тим у дисертації доцільно було б більш чітко визначити співвідношення понять «європейська інтеграція», «європеїзація» та «адаптація до *acquis* Європейського Союзу». Незважаючи на їх взаємозв'язок, кожне із зазначених понять має самостійне змістовне наповнення, що могло б бути більш повно розкрито.

2. Аналізуючи практику Суду Європейського Союзу, автор справедливо наголошує на її значенні для формування сучасних стандартів юридичної діяльності. Водночас окремі висновки виглядали б ще більш переконливо за умови наведення більшої кількості конкретних прикладів впливу правових позицій Суду ЄС на реформування українського законодавства або судової практики.

3. Значна увага приділена діяльності судових та правоохоронних органів як України, так і держав-членів ЄС. Разом із тим питання трансформації юридичної практики органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного адміністрування розглянуто більш стисло. Враховуючи тенденції розвитку європейського адміністративного права, цей аспект заслуговував би на ширше висвітлення.

4. Цікаво було б почути думку дисертанта по питанню узгодження вітчизняної правотворчої діяльності з правотворчістю інституцій ЄС та держав-членів ЄС, а саме: які стандарти правотворчості ЄС слід імплементувати Україні у вітчизняний механізм правотворення; яким чином необхідно синхронізувати процеси правотворчості в Україні та ЄС і її членів; як будуть співвідноситись правотворчі акти України та ЄС під час вступу України до ЄС та після набуття Україною повноправного членства в ЄС?

5. Автор переконливо обґрунтовує необхідність імплементції європейських стандартів правозастосування. Водночас робота могла б бути доповнена аналізом сучасних механізмів оцінювання виконання Україною зобов'язань у межах переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу, оскільки саме вони дедалі більше впливають на зміст реформ у сфері правосуддя та верховенства права.

6. У дисертації слушно зазначається, що зміна юридичної практики нерозривно пов'язана із трансформацією правової свідомості. Проте цей аспект переважно окреслено на загальнотеоретичному рівні. На думку опонента, окремий аналіз механізмів формування нової професійної правової культури суддів, прокурорів, адвокатів та державних службовців дозволив би ще більше посилити аргументацію автора.

ШЕВЧЕНКО Анатолій Євгенійович, доктор юридичних наук (12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень; 12.00.02 – конституційне право), професор, професор кафедри теорії та історії держави і права ННІ права Державного податкового університету (**офіційний опонент**)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. У першому розділі автором переконливо обґрунтовується концепція трансформації юридичної практики як форми еволюції правової системи України. Разом із тим у роботі недостатньо уваги приділено визначенню критеріїв, за допомогою яких можливо оцінювати ефективність такої трансформації. Допільним було б запропонувати систему відповідних критеріїв або показників, що дозволяли б оцінювати результативність впровадження європейських стандартів у юридичну практику.

2. У другому розділі дисертації комплексно проаналізовано вплив практики Суду Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини на процес трансформації юридичної практики України, а також розкрито її значення для впровадження європейських стандартів правозастосування.

Разом із тим окремої уваги заслуговувало б питання співвідношення правових позицій цих судових інституцій у випадках, коли їх підходи до тлумачення окремих правових принципів можуть відрізнятися. Такий аналіз ще більше посилив би теоретичну складову дослідження.

3. Аналізуючи у підрозділі 2.2 процеси європеїзації юридичної практики, автор основну увагу приділяє трансформації діяльності державних інституцій та впровадженню європейських стандартів у їх функціонування.

Водночас дискусійним видається питання впливу професійного самоврядування юридичних професій, насамперед адвокатури, на формування сучасних стандартів юридичної діяльності. На нашу думку, цей аспект міг би бути розкритий більш детально.

4. У підрозділах 2.1–2.3 дисертації автор обґрунтовує значення реформування правозастосовної діяльності та впровадження європейських стандартів у функціонування системи правосуддя. Водночас питання впливу юридичної освіти та професійної підготовки майбутніх юристів на процес трансформації юридичної практики досліджено меншою мірою, хоча саме ця сфера значною мірою визначає ефективність подальших реформ.

5. У підрозділі 2.3 дисертації автор ґрунтовно досліджує пріоритети реформування системи правосуддя України в умовах імплементції правових цінностей Європейського Союзу. Разом із тим роботу можна було б посилити більш детальним аналізом можливих ризиків та практичних труднощів реалізації запропонованих напрямів реформування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення держави.

СИРОЇД Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук, (12.00.11 – міжнародне право), професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (офіційний рецензент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Автор достатньо ґрунтовно досліджує вплив права Європейського Союзу на юридичну практику України, однак доцільним було б ширше використати порівняльно-правовий аналіз досвіду держав Центральної та Східної Європи, які порівняно недавно завершили процес адаптації своїх правових систем до вимог ЄС. Такий аналіз дозволив би більш наочно продемонструвати закономірності та можливі ризики трансформації юридичної практики.

2. Автор переконливо обґрунтовує значення практики Суду Європейського Союзу, однак недостатньо детально розкриває питання перспектив її використання українськими судами до моменту набуття Україною повноправного членства в ЄС. Більш глибокий аналіз цього питання посилив би практичну складову дослідження.

3. Заслугує на увагу запропоноване автором визначення трансформації юридичної практики, однак його можна було б доповнити більш чітким розмежуванням понять «трансформація», «модернізація», «реформування» та «європеїзація», оскільки в окремих випадках зазначені категорії використовуються як близькі за змістом.

4. У роботі значну увагу приділено судовій діяльності, та адвокатурі, проте менш детально досліджено особливості трансформації юридичної практики органів місцевого самоврядування, адміністративних органів та інших суб'єктів публічного управління, хоча саме вони також перебувають під значним впливом європейських інтеграційних процесів.

5. У роботі аналізуються виклики, пов'язані з правовим режимом воєнного стану, однак доцільно було б окремо розглянути перспективи трансформації юридичної практики на етапі післявоєнного відновлення України, коли питання імплементації європейських стандартів набуде ще більшої актуальності.

ГРИГОРЕНКО Євген Іванович, кандидат юридичних наук (12.00.02 – конституційне право; муніципальне право), доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (офіційний рецензент)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Однією із центральних категорій дисертації є поняття «трансформація юридичної практики», якому автор приділяє значну увагу. Водночас роботу можна було б посилити більш ґрунтовним аналізом співвідношення цього поняття із суміжними категоріями «адаптація», «гармонізація», «європеїзація» та «модернізація» національної правової системи. Їх чіткіше розмежування дозволило б ще більш переконливо обґрунтувати авторську концепцію.

2. Значний інтерес становить аналіз ролі практики Суду Європейського Союзу у процесі трансформації юридичної практики України. Разом із тим окремі положення цього розділу могли б бути доповнені аналізом механізмів фактичного використання відповідної практики українськими судами та іншими суб'єктами правозастосування, що дозволило б ще більше підсилити практичну складову дослідження.

3. У дисертації переконливо обґрунтовано значення верховенства права як базового принципу трансформації юридичної практики. Водночас заслуговувало б на окрему увагу більш детальне дослідження взаємозв'язку цього принципу з принципами правової визначеності, пропорційності, належного урядування та легітимних очікувань, які також широко застосовуються у праві Європейського Союзу та практиці європейських судових інституцій.

4. Автором значну увагу приділено аналізу трансформації судової діяльності, прокуратури та адвокатури. Разом із тим доцільним виглядало б більш повне висвітлення особливостей трансформації юридичної практики у діяльності органів публічної адміністрації, оскільки саме ця сфера є одним із ключових напрямів адаптації України до стандартів Європейського Союзу.

5. Позитивно оцінюючи запропоновані автором напрями подальшої європеїзації юридичної практики, варто зазначити, що окремі рекомендації могли б бути конкретизовані шляхом формулювання пропозицій щодо вдосконалення окремих нормативно-правових актів або механізмів їх реалізації.

6. У роботі достатньо повно досліджуються сучасні виклики розвитку юридичної практики в умовах європейської інтеграції. Разом із тим перспективним напрямом подальших досліджень видається аналіз впливу цифровізації правосуддя, електронного урядування та використання сучасних інформаційних технологій на процес трансформації юридичної практики, адже ці процеси сьогодні дедалі більше поєднуються з європейськими інтеграційними реформами.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада **присуджує**

Артему Валерійовичу Берестеню

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право
(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право
(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Віталій СЕРЬОГІН
(власне ім'я та прізвище)